

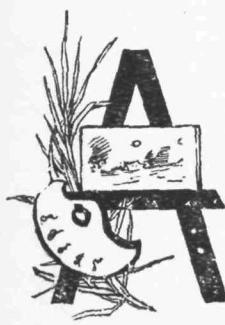

A. RODIN

ΤΗ ΠΑΘΩΣΙΣ ΤΟΥ ΙΚΑΡΟΥ.

Ο ΗΟΔΕΜΟΣ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΗ

ΠΟ τούς χργαστάτους γρένους οι άνθρωποι: έδεσκόμασαν διὰ τῆς τέχνης ἀπεικονίσσουν τοὺς πολέμους των. 'Αρχιέταται τοιχογραφίαι τῶν Λασσαρίων παριστάνουν μάχας καὶ πολέμους. Η Αιγυπτιακή τέχνη μάζη ἔγειτ δώσει μερικά χριστουργήματα διὰ τῶν ὅποιων γνωρίζομεν τὰ μέσα τῆς ἐπιθέσεως καὶ τῆς ἀμύνης κατὰ τοὺς γρένους τῶν

Ραμσή καὶ κατόπιν. Άκρων καὶ ανυψαγίας ἔχουν ἀπεικονίσει θυμαρίσιας οἱ Αιγύπτιοι. 'Αρματα, ἵπποι, κάμηλοι, πολιορκητικά μηχανά, καταπέλται, ἐλέφαντες, λέοντες, καὶ ὅλα τὰ μέσα τῆς καταστροφῆς ποὺ μετεγειρίσθησαν οἱ άνθρωποι εὑρήκαν ἀπήγρησιν εἰς τὴν τέχνην καὶ διὰ τοῦτο ἐσώθησαν μέγιστοι ἡμῶν τὰ μέσα καὶ οἱ τρόποι, μὲ τὰ ὅποια κατὰ διαφέρουν ἐπογκάς ἀπόλεμησαν.

Περίφημος εἶναι ἡ μεγάλη μάχη τοῦ Μεγάλου Αλεξανδροῦ κατὰ τοῦ Δαρείου σπῶς σώζεται εἰς τὸ μωσαϊκὸν τῆς Νεαπόλεως· ἔχει τόσην ὕστικότητα καὶ κίνησιν καὶ ζωὴν καὶ προσποτικὴν καὶ ἐρμήνη, ὥστε νομίζεις κανεῖς, ὅτι εἶναι μᾶλλον σημερινὸν ἔργον ζωγραφικῆς παρὰ φηριδιωτὸν ἔργασθεν πρὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν.

Οι Τροιοὶ, οἱ πόλεμοι ἔδωσαν ἀπειρίσιμην θεμάτων εἰς τὴν Ελληνικὴν Τέχνην καὶ τὴν Ελληνικὴν φιλοσοφίαν καὶ ἣν τὸ χριστουργήματα τῆς Ελληνικῆς ζω-

γραφικῆς δὲν σώζονται, θύμως ἀπὸ τὰ θυμάτα σχέδια τῶν ἀγγείων καὶ ἀπὸ μερικὰ χριστουργήματα ποτὲ θυμάτα θυμάτα είναι τὴν ἔκτακτον ίδιοσυνίαν τῶν Ελλήνων καὶ τὴν ρώμην τῶν ζηνίμων σωμάτων.

Οἱ Ρωμαῖοι πόλεμοι: μᾶς ἔδωσαν μερικά καταπληκτικά πολεμικά ἔργα τῶν βαρβάρων ἀπιδρομῶν τῶν Ρωμαίων. Τὸν ἄντικον τῆς ἀψίδος τοῦ Τραϊανοῦ καθίστηκε καὶ τῆς καλώντας τοῦ Ἀντωνίνου μαρτυρούσην τοὺς θριαμβούς τοῦ πολεμικοῦ μένους τῶν Ρωμαίων.

'Απειρά εἶναι καὶ τὰ πολεμικά ἔργα κατὰ τὸν Μεσαίωνα, τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναγέννησεως τῶν Τεγχῶν.

Η μάχη τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου κατὰ τοῦ Μαξεντίου εἰς τὰς αἰθίους τοῦ Βατικανοῦ εἶναι ἴσως ὁ μεγαλείτερος πολεμικὸς πίνακας ποῦ ὑπάρχει· εἶναι σύνθετης τοῦ Ραφήνηκου, ἐκτελεσθεῖσα ἀπὸ τὸν μαθητήν του Ιούλιου Ρωμαίου. Η καταπληκτικὴ αὐτὴ σύνθεσις εἰς τὴν ἀποίκιαν ὁ μεγαλειός καλλιτέχνης ἦθελε νὰ δειπνῇ τὸν θρίαμβον τοῦ Σταυροῦ κατὰ τῶν εἰδωλολατρῶν ἔχει περίπου τριάκοντα μέτρα μήκος μὲ δέκα υψούς... Η μάχη διεξάγεται παρὰ τὴν γέφυραν Μήληο πολησίου τῆς Ρώμης· ὅλα εἶναι εἰς τὸ ἔργον αὐτὸς εἰς κίνησιν ὀρμητικήν, ἀλογά, πολεμισταί, ὀπιδεῖς, δόρατα, ἐπιτιθέμενοι, ἀνιστράμενοι, πνιγμένοι στὸν ποταμόν καὶ εἰς τὸ μέσον ὁ Κωνσταντίνος νικητής καὶ θριαμβευτὴς καθισθηγεῖται ὑπὸ ἀγρέλων ν' ἀναστηλώῃ τὸν σταυρὸν ἐπὶ τῇ Ρώμης.

'Ο Χάνες-Νολμπρέϊν ὁ μεγάλος Γερμανὸς ζωγράφος ἀπεικόνισεν ἐπίσης τοὺς Μεσαίωνας πολέμους μὲ τὴν Τευτονικὴν ἀντιληψήν τῆς ἐποχῆς του.

'Εκεῖνος δύο ποῦ πολὺ ἀπὸ κάθε ἀλλον λαὸν ἡσθάνθησαν βαθύτα τὸν πόνον τῶν νικημένων καὶ εἰγχαντόρη θυνάρμεις σωματικὰς παραλλήλως μὲ τὴν πνευ-

ματικήν των δύναμιν ήσαν οι Γάλλοι. Οι ήτταίμενοι του 1870 έδειξαν μὲν τὴν τέχνην των σ' ὅλων τὸν πόλιτομένον κόσμον, στὶς ἵντερητην ἀπὸ τὴν παναγερεῖσαν τῶν στενοκεφάλων ἡμεριαλιστῶν τὴν αὐτοκρατορικὴν Γαλλίαν ἡ Γαλλικὴ ψυχὴ ἔμενεν ἀθένατη γενήτρια ὅλων τῷ, ν ἀρρένων λαὸν ποὺ τὴν περιέστιγγα δίαι γὰ τὴν πνίξουν.

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

· · ·

ΤΟ ΠΟΛΕΜΙΚΟΝ ΨΕΥΔΟΣ

ΤΩ ψεῦδος, ὥπως καὶ ἡ ποιησις, εἶναι τέκνον τῆς Φαντασίας καὶ τοῦ Αἰσθημάτος. Εναὶ λατινικὸν ρητόν, τὸ ὄποιον ἐνθυμοῦμα ἀπὸ τὴν Χρηστοράχειαν, λέγει, διὰ «οἱ ποιηταὶ μάθουσεν διηγεοῦνται». Καὶ τὸ πολεμικὸν ψεῦδος εἶναι πράγματι μία δημιουργία, ὥπως καθεὶς μυθος. «Ἀγλορωπες, γωρίς φαντασίαν καὶ γωρίς αἴσθημα, εἶναι ἀδύνατον να ψευθῇ τὶ τούλαχίτεον νὰ ψευθῇ, κατὰ τούπον ὥρατον καὶ πειστικόν. Οἱ ἐν συστήματος ψεῦσται, οἱ δημιουργοὶ τῶν φανταστικῶν γεγονότων, τὰ ὄποια συρρίουν γύρῳ τῶν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν, γωρίς κανένα συκούσῃ τὶ ἰδιοτέλειαν, εἶναι ἀπλούστατα ποιηταὶ παραστρατισμένοι. Λι. ὑστερικαὶ γυναῖκες ψεύδονται διαρκῶς, ἀκριβῶς ἔνεκα τῆς συνείγεσθεως, εἰς τὴν ἄποιαν εὔριστεται ἡ φαντασία καὶ ἡ αἴσθητικότης των. Τὰ πατεῖα ψεύδονται διὰ τὸν ἴδιον λόγον. Οἱ πρωτογενεῖς λαοί, οἱ δημιουργοὶ τῶν μάθων καὶ τῶν παραδόσεων, καλλιεργοῦν τὸ ὥρατον ψεῦδος, ἀπὸ ἀνθλαργὸν ἀρρεμάτην καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἐξάλεως, τὴν ὄποιαν προσκαλεῖ εἰς τὴν φαντασίαν καὶ τὸ αἴσθημά των, ἡ ἀντιμ. πώπιτις τῶν μεγάλων φυσικῶν φαινομένων καὶ τῶν μυστηρίων τῆς ζωῆς,

Τὸ ψεῦδος λαοὶ πόνον γενικῶς, καὶ ἴδιως τὸ ἀθέναν καὶ ἀνιδιοτελές ψεῦδος, τοῦ ὄποιού τὴν παρακμὴν εἰς τὰς ἡμέρας μαξ., ἔθρηνησεν ὁ Ὄσκαρ Οὐάλτερ, εἶναι καθηρὸν προτὸν ὥρισμένων διεγέρεσθεν τῶν ψυχικῶν κέντρων τοῦ ἀνθρώπου, διεγέρεσθεν δὲ εἰς λαμένων εἰς εἰς μίαν συγγενῆ ἔρεθισμάτητα τῶν κέντρων αὐτῶν, εἴτε εἰς μίαν ἐπίκτητον, συμπτωματικὴν τοιαύτην, ὥπως συμβούλην δηλαδὴ εἰς ὥρισμένας παθήσεις, ὑπὸ τὸ κράτος ἴσχυρῶν συγκινήσεων τὴν ὑπὸ τὴν ἐπιδροσήν ὥρισμένων ψυχικῶν δηλητηρίων.

Τὸ πολεμικὸν ψεῦδος πρέπει νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὴν τελευταῖαν αἰτήν κατηγορίαν. Η ψυχοεἰδία τῶν ἀτόμων, εἰς ἐποχής μεγάλων κοινωνιῶν σᾶλινον καὶ ἀντάκτων γεγονότων, δὲν μένει ἀνεπορέατη ἀπὸ τὸ περιβάλλον. Η φαντασία καὶ τὸ αἴσθημα εὑρίσκεται ὑπὸ διαρκῆ ἀτμόν. Οἱ ἀνθρώποι ἔνειρεύονται, ἐνῷ περιπατοῦν εἰς τὸν δρόμον. Βλέπουν νάνυκχίας, μάγκας, κατατροφάς, ὀλέθρους, θεομηνίας. Καὶ σχῆμαν τὰ βλέπουν, ἀλλὰ καὶ τὰ διηγεύονται εἰς τους ἀλλούς, οἱ ὄποιοι εὑρίσκονται ὑπὸ τὰς αὔτας εὐνοτικὰς συγκίνας, διὸ γὰ τὸ ἀκούσουν, γὰ τὰ πιστεύσουν καὶ τὰ ἐπικαλέσουν. Τὸ πολεμικὸν λαοὶ πόνον ψεῦδος εἶναι καὶ αὐτὸς μία πραγματικότης καὶ μία μεγάλη πραγματικότης μάλιστα, ὥπως ἡ πολεμικὴ ἀλήθεια. Καρυμία δύναμις δὲν εἶναι ίκανη γὰ τὸ ἐξαρχίσει τὴν τὸ περιορίσῃ.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΜΙΑ ΔΥΣΙΣ

· · · ἀπὸ τὸ βουνό, μέσα σὲ σύνεφα πυκνά, ποῦ μοιάζουν μὲ βράχους ἡφαιστείου, ὁ ἥλιος κρύβεται....

Νομίζει κανεὶς ὅτι τὸν ρουφᾶ ἡ ἀρότος ἀβύσσος.

“Οταν ἔχαθη ἐντελῶς, φλόγες πελώριες θγαίνουν μὲ ὄρμὴ ἀπὸ τὸ βράχινο τὸ στόμα, ποῦ τὰ χείλη του τώρα, σᾶν ματωμένα φάνονται. Τψηλὰ στὸν οὐρανό, ἔνα γιγάντιο πουλί λευκό, γοργὰ σᾶν ἀστραπή, σχίζει μὲ τὰ φτερά του τὸν ἀέρα.

Μάλιστα ποῦ διάβανε ἀστόχαστα, ἐπάν’ ἀπὸ τὸ ἡφαιστείο, μιὰ ἔκρηξις αἰφνίδια ἐκσφενδονίζει λάβα καὶ φλόγες.

Μαυρίζουν τὰ λευκὰ φτερά: τὸ στῆθος σχίζεται: ἀπ’ τὴν πληγής τῶν σπαραγμένων σπλαγχνῶν του, σταλάζει τὸ πηκτό του αἷμα...

Κόπτει ἀπότομα τὴν φτερωτή του τὴν ὄρμη, τὸ βλέμμα του σᾶν νὰ θολώνῃ, καὶ ταλαντεύεται...

Θὰ πέσῃ;...

“Ἐνα κοπάδι ἀπὸ μικρά, πολὺ μικρότερα πουλιά: ἀπὸ κεῖ κάτω ἔρχονται μὲ ὄρμὴ ἱλιγγιώδη, σᾶν εῖδανε τὸν κολοσσὸ τὴ δύναμι νὰ χάνῃ, νὰ σταματᾶ...

Μεγάλη ἀπληστία δείχνουν τὰ μάτια των τὰ πύρια: Τὰ ράμφη των εἰς τὸν ἀέρα χαίνουν, καὶ τρέχουνε τὸ αἷμα τῆς πληγῆς του νὰ ρουφήξουν...

Νά! ἔφθασαν!.... ἐγγίζουν τώρα τὴν πληγή...

Κλείω τὰ μάτια μου, ή ἀναπνοή μου κόβεται, βάζω τὸ χέρι στὴν καρδιὰ κι’ ἀφηρημένη ψιθυρίζω.

—Πάει τὸ ὠμορφό πουλί! Ω, ζωντανὸ θὰ τὸ σπαράξουν τώρα ποῦ βλέπουν πῶς φτερά δὲν εἰμπορεῖ νὰ κάνῃ...

Συνέρχομαι: — ἀνοίγω τὰ μάτια μου.

“Ἐν ἀεράκι ζωηρὸ ποῦ φύσησε ἀπότομα τὰ εἶχε ὄλα σβυσει, σᾶν ράκος ποῦ σφιχτὰ περνά ἐπάν’ ἀπὸ κρητιδογραφία...

Κι’ ἐνῷ κυντάζω τὴν πεθαμένη ζωγραφιά, σκέπτομαι πόσο συχνὰ μέσα στὴν κοινωνία μὲ ἀναριθμητες ἄλλες μορφές δὲν ἐπαναλαμβάνεται αὐτὸ τὸ δράμα, ποῦ εἶδα στὸν οὐρανὸ νὰ πάζεται! !....

· · · · ·

Κάτω ἔκει στὰ πόδια τοῦ σκοτεινοῦ μενεεέδοφαιον βουνοῦ, εὐδιάκριτ’ ἀπομένουν μόνον τ’ ἄκαμπτα κυπαρίσσια, πιὸ σοβαρά, πιὸ πένθιμα, σᾶν ν’ ἀγρυπνοῦν γύρω σὲ πτώματα...

Καὶ μιὰ γαλήνη θλιβερή, τὴν ἀρμονία τὴν φαινεισθεῖσαν λέσσει, κι’ ὄλα σιωποῦν...

Αὔγουστος 1914

ΜΟΙΡΑΙΑ

